

ĐỔI MỚI NỘI DUNG CHƯƠNG TRÌNH, PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC, PHƯƠNG THỨC KIỂM TRA, ĐÁNH GIÁ MÔN GIÁO DỤC THỂ CHẤT Ở TRƯỜNG TIỂU HỌC VÀ TRUNG HỌC CƠ SỞ TỈNH THANH HÓA

ThS. LÊ THIÊN TƯỜNG*

Ngày nhận bài: 25/05/2016; ngày sửa chữa: 25/05/2016; ngày duyệt đăng: 26/05/2016.

Abstract: The article presents situation of teaching and learning physical education at primary and secondary schools in Thanh Hoa province with achievements and difficulties facing. On that basis, author also proposes some contents need to be changed in the curriculum, teaching methods, testing and assessment in line with orientation of education reform with aim to enhance quality physical education in primary schools and secondary schools.

Keywords: Physical education, teaching methods, curriculum.

Giao dục thể chất (GDTC) và thể thao (TT) trường học có vai trò vô cùng quan trọng trong việc thực hiện mục tiêu giáo dục toàn diện, phát triển thể lực và tầm vóc người Việt Nam, nâng cao chất lượng nguồn nhân lực, đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ phát triển KT-XH của đất nước. GDTC và TT trường học còn là môi trường tiềm năng để phát hiện và bồi dưỡng nhân tài TT thành tích cao cho địa phương và quốc gia.

Nhiệm vụ của GDTC và TT trường học là: phát triển năng lực thể chất, hoàn thiện thể hình, củng cố sức khoẻ, hình thành và hoàn thiện đến mức cần thiết các kĩ năng và kĩ xảo quan trọng cho cuộc sống, bồi dưỡng phẩm chất đạo đức, giáo dục nhân cách cho học sinh (HS), sinh viên.

GDTC và TT trường học luôn nhận được sự quan tâm của Đảng, Nhà nước và toàn xã hội. Trong những năm qua, ngành GD-ĐT và thể dục thể thao (TDTT) trong cả nước nói chung và Thanh Hóa nói riêng đã có sự phối hợp tương đối tốt trong việc chỉ đạo, quản lí, góp phần thúc đẩy sự phát triển công tác GDTC và TT trường học ở các cơ sở giáo dục nói chung, ở các trường tiểu học (TH) và trung học cơ sở (THCS) nói riêng. Trong đó, xây dựng chương trình môn học GDTC cho HS các trường TH và THCS là một trong những nhiệm vụ đặc biệt quan trọng của các ngành GD-ĐT và TDTT. Tuy nhiên, thực tế cho thấy, nhiệm vụ này đã được thực hiện như thế nào để đáp ứng yêu cầu ngày càng cao của chất lượng giáo dục toàn diện? Vì sao cần đẩy mạnh việc đổi mới chương trình, phương pháp giảng dạy và phương thức kiểm tra, đánh giá môn GDTC ở các trường phổ thông nói chung và TH, THCS nói riêng? Đây là những vấn đề cấp thiết

cần được quan tâm của không chỉ ngành GD-ĐT, TDTT mà của toàn xã hội.

1. Thực trạng dạy và học GDTC trong các trường TH và THCS tỉnh Thanh Hóa

Trong những năm qua, thực hiện Nghị quyết số 29-NQ/TW về đổi mới căn bản, toàn diện GD-ĐT của Đảng và Nhà nước, công tác GDTC và TT trường học ở các trường phổ thông nói chung và TH, THCS nói riêng trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa đã đạt được nhiều kết quả đáng khích lệ trên cả 2 lĩnh vực: thực hiện chương trình môn học *Thể dục* (TD) bắt buộc và tổ chức các hoạt động TT ngoại khóa tự nguyện cho HS ở tất cả các cấp học.

Theo số liệu của Sở GD-ĐT tỉnh Thanh Hóa, hiện nay cả tỉnh có trên 88% số trường TH và THCS dạy đủ 2 tiết TD chính khoá một tuần theo chương trình đổi mới (do Bộ GD-ĐT ban hành từ năm học 2005-2006) theo hướng dạy kiến thức, kĩ năng vận động, phát triển thể chất và góp phần hình thành nhân cách, trong đó ưu tiên hàng đầu là sự vận động thể lực tích cực cho HS trong mỗi tiết học. Theo đó:

Nội dung chương trình gồm phần bắt buộc và tự chọn: các trò chơi vận động, các bài tập, diễn kinh, TD, bơi lội, cầu lông, bóng đá, đá cầu, bóng rổ, bóng chuyền... Việc đánh giá, xếp loại thể lực HS từ 6-15 tuổi được quy định cụ thể và chính thức áp dụng trong cả nước từ năm học 2008-2009 (gồm 6 bài tập, 3 mức xếp loại thể lực, áp dụng cho HS từ 6-15 tuổi). Đội ngũ giáo viên TD trong nhà trường ở 2 cấp học này ngày càng được tăng cường cả về số lượng và chất lượng.

* Trưởng Cao đẳng Thể dục thể thao Thanh Hóa

Hình thức tổ chức và nội dung tập luyện TĐTT của HS ngày càng đa dạng và dần đi vào nền nếp. Trong đó, hình thức câu lạc bộ TĐTT trường học có tổ chức, có người hướng dẫn ngày càng được phát triển. Nhiều nội dung tập luyện được đưa vào các hoạt động ngoại khoá, đặc biệt là các môn TT dân tộc, trò chơi dân gian được lồng ghép với phong trào thi đua “xây dựng trường học thân thiện, HS tích cực”. Đáng chú ý là chương trình: “Phổ cập bơi lội cứu đuối phòng chống tai nạn thương tích cho trẻ em” cùng với việc thi điểm tổ chức các hoạt động TT cho HS khuyết tật, HS có hoàn cảnh đặc biệt khó khăn được nhiều địa phương tích cực hưởng ứng. Các hình thức này đã tạo khí thế mới trong mỗi nhà trường, góp phần nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện cho HS.

Ngoài ra, Hội khỏe Phù Đổng toàn quốc được tổ chức theo chu kì 4 năm/lần cùng với các giải TT HS phổ thông các cấp được tổ chức hàng năm đã thực sự trở thành sân chơi bổ ích cho hàng triệu HS trong việc rèn luyện thân thể, nâng cao sức khỏe và thể hiện tài năng. Trong những năm qua, tỉnh Thanh Hóa đã có nhiều vận động viên đỉnh cao trưởng thành từ các sân chơi này.

Tuy vậy, chất lượng giờ TD nội khóa trong nhiều trường TH và THCS theo chương trình hiện hành còn thấp, lượng vận động chưa cao, phương pháp giảng dạy còn xơ cứng, thiếu hấp dẫn. Giáo trình, phương pháp giảng dạy chậm được đổi mới. Nội dung hoạt động TT ngoại khoá trong các trường TH và THCS chưa phong phú, chưa thực sự tạo được hứng thú đối với HS; chương trình Hội khỏe Phù Đổng còn chưa thật bám sát vào các nội dung rèn luyện thân thể theo lứa tuổi. Tỷ lệ HS được xếp loại thể lực tốt chưa nhiều. Nhận thức của xã hội, của phụ huynh về môn học này còn hạn chế, thậm chí có nơi, có lúc còn bị coi nhẹ, thiếu bình đẳng so với các mặt giáo dục khác; đội ngũ giáo viên TD còn thiếu và ít có cơ hội được bồi dưỡng, cập nhật thêm về chuyên môn. Thậm chí, ở cấp TH, đa số giáo viên GDTC là kiêm nhiệm (68%), chuyên môn rất yếu (ở THCS chỉ 13,6%); chế độ, chính sách đối với đội ngũ giáo viên GDTC còn nhiều bất cập. Cơ sở, sân bãi phục vụ dạy, học và tập luyện, thi đấu TT còn thiếu thốn, lạc hậu. Chính vì vậy, cải thiện chất lượng GDTC trong trường học là việc làm rất cần thiết.

2. Những nội dung cần đổi mới trong dạy và học môn GDTC ở các trường TH và THCS tỉnh Thanh Hóa

Để thực hiện tốt quan điểm, đường lối của Đảng, chính sách của Nhà nước về GDTC và TT trường học, nhằm khắc phục những hạn chế, tồn tại nói trên đồng thời để sớm đạt được mục tiêu nâng cao tầm vóc, thể lực người Việt Nam đáp ứng yêu cầu phát

triển KT-XH của tỉnh, việc dạy và học môn GDTC trong nhà trường phổ thông nói chung và các trường TH và THCS nói riêng trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa cần được đổi mới từ nội dung, chương trình, phương pháp giảng dạy đến phương thức đánh giá theo các nguyên tắc, định hướng và nội dung sau đây:

2.1. Nguyên tắc đổi mới: Quán triệt đường lối của Đảng về đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục trong đó có GDTC và TT trường học; đảm bảo tính kế thừa của nội dung chương trình sẵn có; đảm bảo tính linh hoạt vùng miền, phù hợp với từng đối tượng HS; đảm bảo tính thống nhất giữa mục tiêu, nội dung phương pháp dạy và học, phương thức đánh giá kết quả.

2.2. Định hướng đổi mới: Phát triển năng lực người học, đảm bảo tính hài hòa cân đối giữa “dạy chữ, dạy người”; nội dung mang tính chuẩn hóa, hiện đại hóa; phương pháp và hình thức tổ chức dạy học phải theo yêu cầu phát triển năng lực cho HS; Xây dựng được chương trình và biên soạn được các tài liệu dạy học.

2.3. Nội dung đổi mới:

2.3.1. Về nội dung chương trình:

- **Đối với TD nội khóa:** Bổ sung và điều chỉnh nội dung chương trình để đạt yêu cầu theo quy định về kiểm tra, đánh giá thể lực HS do Bộ GD-ĐT ban hành và yêu cầu kĩ năng thực hiện kĩ thuật cơ bản các bài tập TĐTT, các kĩ năng vận động cơ bản và cần thiết cho cuộc sống. Cụ thể, nội dung chương trình của cả TH và THCS: ngoài những kiến thức cơ bản về mục đích, ý nghĩa, kĩ thuật thực hiện và phương pháp tập luyện các bài tập TĐTT, cần chú trọng tăng cường vận dụng các kiến thức liên môn trong dạy, học và tập luyện TĐTT theo chương trình.

Lựa chọn các bài tập TĐTT cơ bản như: đi, chạy, nhảy, ném, TD phát triển chung tay không và với dụng cụ như: dây, vòng, gậy, nhảy dây (cá nhân, tập thể); các nội dung TD thực dụng phù hợp với đặc điểm vùng miền như: dây leo, sào, cây, cà kheo, leo dốc, lội suối và các trò chơi vận động dân gian phù hợp với độ tuổi, giới tính, vùng miền.

Kĩ thuật cơ bản các môn TT phải phù hợp với điều kiện, sự phát triển của địa phương, vùng miền và mang tính chất tự chọn, giảm nhẹ độ khó kĩ thuật như: cầu lông, đá cầu, bóng đá, bóng chuyền, bóng bàn, bóng rổ, kĩ năng phòng chống đuối nước. Ưu tiên một số môn TT phù hợp để cấu trúc chương trình xuyên suốt các cấp học, tạo điều kiện phát triển thành tích của HS.

- **Đối với TT ngoại khóa:** Ngoài 02 tiết học nội khóa đối với THCS và 01 tiết với TH, cần đảm bảo ít nhất 2-3 tiết ngoại khóa/tuần (tương đương 70 tiết/năm) ở cả 2 cấp học. HS mỗi trường có thể tham gia 3-4 nội dung TT ngoại khóa có hướng dẫn của giáo viên hoặc cộng tác viên kiêm nhiệm và cán sự TD.

Những trường tại các địa phương có điều kiện thuận lợi có thể tổ chức các nhóm năng khiếu TT bao gồm các em thuộc nhóm khỏe và có năng khiếu ban đầu, có nguyện vọng tập luyện môn TT tự chọn. Nhóm này được tổ chức và có chương trình học theo khối lớp, giới tính từ lớp đầu cấp.

2.3.2. Về hình thức và thời lượng. Để hiện thực hóa mục tiêu mà sản phẩm cụ thể là kiến thức, kỹ năng, thể lực, thì HS cả hai cấp học cần có chế độ vận động tích cực, phù hợp hàng ngày và trong tuần. Giờ học (bài học TD) nội khóa cần được thực hiện 2 tiết/tuần chia 2 buổi. Tuyệt đối tránh gộp tiết tăng giờ/buổi một cách hình thức và phi sư phạm. Nội dung bài học có từ 2-3 nội dung nhằm tăng tần số lặp lại của nội dung.

2.3.3. Về tổ chức hoạt động dạy học. Nên phân loại sức khỏe, thể lực và trình độ kỹ thuật thực hiện các bài tập của HS theo 03 nhóm: Nhóm khỏe (sức khỏe loại 1, 2); nhóm trung bình (loại 3); nhóm yếu (loại 4, 5 gồm HS có khuyết tật vận động, bệnh mãn tính). Các nhóm được tổ chức học theo khối, lớp, giới tính theo chương trình riêng, có thể học trái buổi.

2.3.4. Về phương thức kiểm tra, đánh giá môn học TD nội khóa: - Kiến thức: hiểu biết về ý nghĩa, tác dụng, kỹ thuật cơ bản và phương pháp tập luyện các bài tập TDDT, trò chơi vận động theo chương trình; trách nhiệm công dân trong việc rèn luyện thể lực, nâng cao tầm vóc người Việt Nam; khả năng vận dụng kiến thức liên môn để giải thích cơ sở khoa học của bài tập TDDT; - Kỹ năng: thực hiện kỹ thuật các bài TD và kỹ thuật (giảm nhẹ) các môn TT theo quy định của chương trình; - Thể lực: kiểm tra từng học kì theo chuẩn quy định hiện hành cho TH và THCS của Bộ GD-ĐT; công nhận thành tích và khen thưởng.

2.3.5. Về hoạt động luyện tập, thi đấu TDDT. Căn cứ vào thể mạnh, đặc điểm, truyền thống các vùng dân cư để xây dựng các loại hình câu lạc bộ TDDT trường học nhằm phát huy năng khiếu tiềm năng trong HS từ cấp TH; khuyến khích HS dành thời gian từ 2-3 giờ/tuần để tham gia hoạt động TT ngoại khóa trong các câu lạc bộ, các lớp năng khiếu TT, các đội tuyển TT; phổ cập dạy và học bơi đối với HS TH và THCS làm cơ sở phát triển hệ thống các lớp năng khiếu TT bổ sung cho lực lượng vận động viên năng khiếu các môn TT thành tích cao. Xây dựng hệ thống thi đấu giao lưu các câu lạc bộ từ cấp cơ sở (trường, cụm trường, quận, huyện...). Đề xuất một số nội dung theo hướng bám sát mục tiêu GDTC, đồng hành với TD nội khóa và TT ngoại khóa đưa vào chương trình Hội khỏe Phù Đổng để lồng ghép, kết hợp chặt chẽ với hệ thống thi đấu này.

Ban hành chính sách huy động, khuyến khích các tổ chức xã hội, doanh nghiệp tham gia tài trợ hoạt

động thi đấu TD, TT trong trường học. Các trường căn cứ vào Thông tư số 18/2011/TT-BVHTTDL của Bộ Văn hóa, TT và Du lịch để thành lập các câu lạc bộ TT tự chọn, phù hợp với điều kiện và sở thích của HS các cấp học, bậc học; tăng cường phối hợp liên ngành GD-ĐT với Văn hóa, TT và Du lịch, tổ chức Đoàn Thanh niên cộng sản Hồ Chí Minh, Hội TT HS, sinh viên để tiếp tục chương trình xây dựng trường học thân thiện, HS tích cực, nâng cao chất lượng thực sự của Hội khỏe Phù Đổng, các giải TT trẻ trong thanh thiếu niên, nhi đồng; tích cực tham gia các giải TT, đại hội TDDT của tỉnh, quốc gia và quốc tế.

Đổi mới nội dung chương trình, đổi mới việc dạy và học GDTC trong nhà trường là nhiệm vụ trọng tâm, cấp bách của ngành GD-ĐT, Văn hóa, TT và Du lịch từ trung ương đến địa phương trong đó có tỉnh Thanh Hóa. Tất cả không ngoài mục đích đạt mục tiêu đến năm 2020 cải thiện được thể lực, sức mạnh, sức bền và nâng cao được tầm vóc, nhất là chiều cao của thế hệ thanh niên Việt Nam, đáp ứng yêu cầu phát triển KT-XH và hội nhập quốc tế của tỉnh Thanh Hóa theo đúng tinh thần Nghị quyết số 08-NQ/TW của Bộ Chính trị; Quyết định số 2198/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt chiến lược phát triển TDDT Việt Nam đến năm 2020 và Quyết định số 3916/QĐ-UBND của chủ tịch UBND tỉnh Thanh hóa phê duyệt quy hoạch phát triển sự nghiệp TDDT tỉnh Thanh Hóa đến năm 2020. □

Tài liệu tham khảo

- [1] Ban Chấp hành Trung ương. *Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 04/11/2013 về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế.*
- [2] Ban Chấp hành Trung ương. *Nghị quyết số 08-NQ/TW ngày 01/12/2011 về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng, tạo bước phát triển mạnh mẽ về thể dục, thể thao đến năm 2020.*
- [3] Thủ tướng Chính phủ. *Quyết định số 2198/QĐ-TTg ngày 03/12/2010 về việc phê duyệt Chiến lược phát triển thể dục, thể thao Việt Nam đến năm 2020.*
- [4] UBND tỉnh Thanh Hóa. *Quyết định số 3916/QĐ-UBND ngày 30/11/2011 về việc phê duyệt Quy hoạch phát triển sự nghiệp thể dục thể thao tỉnh Thanh Hóa đến năm 2020.*
- [5] Bộ GD-ĐT - Viện Chiến lược và Chương trình giáo dục (2006). *Giáo dục kỹ năng sống ở Việt Nam.* NXB Lao động - Xã hội.
- [6] Bộ GD-ĐT (2006). *Thực hành tổ chức hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp (Tài liệu đào tạo giáo viên - Dự án Phát triển giáo viên tiểu học).* NXB Giáo dục.
- [7] Vũ Đức Thu - Hoàng Công Dân (2013). *Bàn về sự kết hợp đề án 641 với việc đổi mới chương trình môn học thể dục.* NXB Tổng hợp TP. Hồ Chí Minh.